

DA LI SMO URADILI TO ŠTO SMO MISLILI? (drugi pokušaj)

Nikoleta Marković svoje delovanje situira u liminalnom prostoru između savremene umetnosti i potencijalne nove publike i stvaralaca, testirajući sve one kompleksne međuodnose koje takva razmena čini. Iskušavajući poziciju umetnika i umetnosti danas, njeni radovi uključuju svu dramu politike koja se odvija između individue i društva.

Dokumentarna evaluacija sprovedena u Vranju 2009. godine inspirisana je rezultatima (ili odsustvom istih) saradnje uspostavljene na umetničkim radionicama koje su održane 2008. godine u Leskovcu i Vranju u okviru šireg projekta o promociji ljudskih prava u lokalnoj sredini, čiji je inicijator Resurs Centar iz Leskovca sa partnerskom NVO - Generatorom iz Vranja.

Procedura je podrazumevala prijavljivanje na javni konkurs i učešće u umetničkim radionicama *Da li radiš to što misliš?* Učesnici koji se ne bave profesionalno umetnošću, proizveli su po 5 umetničkih intervencija u javnim prostorima Leskovca i Vranja odgovarajući na zadatu temu. Administrativni kraj radionice učinio je da se radovi delimično realizuju u prostoru za koji su mišljeni, i to samo u jednom gradu, upravo u onom čiji će učesnici i inicirati nastavak saradnje i analiziranje učinka ovakvih inicijativa i akcija.

Proces produkcije umetničkih radova na radionici *Da li radiš to što misliš?* (Vranje i Leskovac, 2008) tematizovao je probleme svakodnevnog života u savremenom društvu traumatizovanom dramom privatizacije, kao i probleme i simptome umetničke produkcije koji su, u tom kontekstu prezentovani na istraživačkoj konferenciji *Hipertekstualizacija urbanog prostora*¹. Nemogućnost bavljenja temom ljudskih prava u datom kontekstu, kao i mehanizmi privatizacije i ekskluzije, „zasenčili“ su ideju participacije i inkluzije, demonstrirajući da između verovanja i delanja postoji nepremostivi jaz. Ostaje otvorenim pitanje: može li umetnik zaista kritički intervenirati u društvu ili je njegov/njen pokušaj da promeni, humanizuje društvo samo još jedna refleksija vladajućih ideologija?

U tom smislu, evaluacija *Da li smo uradili to što smo mislili?* budući realizovana u kontekstu projekta *Mapiranje i afirmacija projekata i procesa interkulturalnog dijaloga u Srbiji*, Ministarstva kulture Republike Srbije (Beograd, februar 2010.), nije pretendovala na naučnu, stručnu i formalnu analizu projekta, već je putem intervjua i refleksija učesnika, nakon 7 meseci, pokušala da prepozna i učini vidljivim mrežu suptilnih dijaloga i nevidljivih odnosa koji kreiraju kompleksan društveni i kulturni kontekst iz kojeg se čini da se ovakvi projekti iniciraju i kome bi, očekuje se, trebalo biti upućeni (vraćeni). *Da li smo uradili to što smo mislili?* nastavlja da se, putem razgovora i diskusija suočava sa limitima i ispituje mogućnosti samog medija dok istražuje mesto, testira ambicije i domete i pomera granice savremene umetnosti i svakodnevnog života.

Učešće dokumentarne evaluacije na četvoročasovnoj izložbi *Dva agenta moderatora i jedan dvostruki agent*² je bio pokušaj da se iznađe modus i testira izlagački potencijal u okviru konvencionalnih predstavljачkih izlagačkih praksi. Rezultat i teškoće sa kojima se autorka tom prilikom susrela, proizveli su materijal za ovaj razgovor i ostavili otvorenim neka od navedenih pitanja koja bi želela da vrati/postavi publici.

¹ Bacači Sjenki u saradnji sa Studentskim Kulturnim Centrom (Univerzitet u Zagrebu): SENČANJE GRADA: HIPERTEKSTUALIZACIJA URBANOG PROSTORA—istraživačka radionica, Zagreb, 8-10.05.2009. www.sczg.hr/default.php?id=arhiva&newsID=2082

² Mapiranje interkulturalnog dijaloga u Republici Srbiji - Vizuelne umetnosti i imperativ/ mogućnosti medijacije: DVA AGENTA MEDIJATORA I JEDAN DUPLI AGENT, Četvoročasovna izložba i diskusija, Institut za filozofiju i društvenu teoriju u Beogradu, 3. februar 2010. godine www.arte.rs/sr/vesti/mapiranje_interkulturalnog_dijaloga-5508/1/1/

1. **Šta sagledavate kao umetnički rad u predstavljenom materijalu?** Šta doživljavate da je rad Nikolette Marković u ovim okvirima?

a. **Da li se autorka žali da joj je rad neuspeo?** Da li se učesnici žale da su im radovi neuspeli? Šta mislite ko je kriv/odgovoran? Šta bi značili/bili uspešni radovi/radionica/projekat u datom kontekstu?

b. **Kako se radi i šta predstavlja projektna produkcija** (iz NGO, GO, građanskog sektora, itd.)? Koji su načini na koje se rade projekti koji imaju u sebi element društvenog aktivizma i koji su zbog podržani od strane određenih fondacija i šta su realni rezultati tih aktivnosti?

2. Da li su u filmu očigledna iskustva koja potiču iz različitih pozicija: učesnici, organizatorica, direktorka NGO, moderatorica i sl. **Koliko vam je bilo važno koja pozicija šta govori u videu? Da li dolazi do mimoilaženja pozicija koje su nominalne i pozicija koje su akteri realno zauzeli?** Kako to tumačite?

3. **Šta je dokumentarno, a šta evaluacija u ovom radu?**

(Autorka navodi u disclaimer-u na samom početku filma da je evaluacija dobrovoljna i bazirana na želji učesnika da nastave kontakt i saradnju. Takođe, da: „evaluacija ne pretenduje na naučnu, stručnu i formalnu analizu projekta/radionice, već je pokušaj da se prepozna i učini vidljivim mreža suptlnih dijaloga i nevidljivih odnosa koji kreiraju kompleksan kulturni i društveni kontekst iz kojeg se čini da se ovakvi projekti iniciraju i kome bi konačno i trebalo biti upućeni.“ Te da: „ostavlja otvorenim mogućnost nastavka evaluacionog procesa suočavajući se sa granicama i ispitujući mogućnosti samog medija dok istražuje domete i granice savremene umetnosti u savremenom, svakodnevnom životu. Svi utisci, iskustva i interpretacije u ovoj dokumentarnoj evaluaciji deo su subjektivnih impresija i iskustava autorke.“ **Kako ste to razumeli i da li je to u kontekstu dokumentarne evaluacije moguće, tj. šta bi moglo značiti?**)

4. Kako tumačite autorkinu sledeću rečenicu iz videa u kontekstu radionice i dokumentarne evaluacije: „**Ljudi imaju realan život, realne obaveze. Ja tu dolazim sa nečim što je moja realna obaveza, a što je nečiji višak**“?

5. Svedočanstvo unutar same evaluacije kaže da je ideja da se završi jedan od nezavršenih radova propala, te da se namera tokom samog procesa preoblikovala. **Kako se, kao poreski obveznik, osećate povodom ovoga?**

6. Učesnici u evaluaciji pričaju kako su oni doživeli šta se od njih traži često interpretirajući granice (naslov, temu, rokove, organizaciju i sl.) kao zahteve, ograničenja i prepreke koje jedino ako poruše imaju rad. **Da li je to interpretiranje umetničkih protokola** na koje smo se toliko navikli da njihove limitirajuće funkcije više ne vidimo ili je to **strategija izbegavanja obrađivanja i suočavanja** sa očiglednom, sve prisutnom aktuelnošću i kontekstom u kome se radionica realizuje (Vranje – grad na granici, blizina Kosova i iskustvo multi-etničke sredine, različite refleksije politike iz centra koje se prelamaju na stanovnicima provincije, ambivalentne interpretacije nezavisnosti Kosova, stalan mitološki i ideološki pritisak „odbrane granica“ i „nacionalnog identiteta“ i samim tim stalno prisutna pretnja rata, i sl.)?

7. **Šta znači** *Da li radiš to što misliš?*
- Ko misli? Kome je dozvoljeno da misli, da se pita, da radi?
 - Da li je neophodno da se u kontekst analize i evaluacije svojih aktivnosti, doprinosa i učinka na radionici, uđe jasno individualisan ili je moguće, poželjno ili upravo, očekivano profilisati se u samom / kroz sam radioničarski umetnički proces?
 - Da li su likovi iz filma (učesnici radionice i evaluacije) nekako delovali na vas? Kako ste se osećali? Kako ste se pozicionirali spram njih?
 - U kontekstu ideologije, čime se bavila evaluacija, šta znači imati poziciju? Da li je to isto što i uloga (u kontekstu da svaka ideologija dodeljuje/prepoznaje uloge to jest funkcije) ili je to još jedan od načina da se uspostavi hijerarhija to jest izvrši diskriminacija i uvede podela na one koji imaju pravo da misle i pitaju i one koji nemaju pravo da misle i pitaju?
8. **Kakva je odgovornost umetnika** u kontekstu ovakvog tipa radionice i u čemu se ona sastoji?
9. **Kako „izlagati“ ovaj umetnički rad i da li se on uopšte može naći adekvatnu „predstavljачku“, „izlagačku“ formu u kontekstu postojećih, kovencionalnih izlagačkih strategija i formi?** (Kako izlagati nevidljivo?)
10. **Kakva je estetika ovog rada? Da li se kroz nju “provlači” jezik ideologije to jest, da li se reflektuje ideologija koje autorka nije svesna i koja bi to ideologija bila?**

Materijal koji publika treba da ima u vidu, a u kontekstu kog se pojavljuju navedena pitanja, su radovi koji su nastali na radionici *Da li radiš to što misliš?* u Vranju i Leskovcu i video *Da li smo uradili to što smo mislili?* [30min].

Video će biti emitovan neposredno pred početak razgovora 7.5.2010. u Kulturnom centru REX u 18h.

Više informacija o projektu i drugim umetnicima
www.anonymoussaid.org

